

УДК 37.1

Труба В. І., д. юрид. н., професор; Ніколаєва М. І., к. політ. н., доцент;
Гвозд'їй С. П., д. пед. н., професор; Григор'єв О. В., к. політ. н., доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (м. Одеса, Україна)
nv@onu.edu.ua

ЗДОБУТКИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (на прикладі ОНУ імені І. І. Мечникова)

***Анотація.** У тезах окреслено основні виклики, здобутки та перспективи розвитку вищої освіти України на прикладі Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Висвітлено роботу Університету в розрізі Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки.*

***Ключові слова.** Стратегія розвитку вищої освіти, освітній процес, інтернаціоналізація, здобувачі вищої освіти.*

***Abstract.** The paper outlines the key challenges, achievements, and prospects for the development of higher education in Ukraine, using Odesa I. I. Mechnikov National University as an example. It highlights the university's activities within the framework of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032.*

***Key words.** Higher education development strategy, educational process, internationalisation, higher education students.*

Сучасна вища освіта України переживає складний період свого становлення, розвитку, реорганізації та виживання. Для освітянської спільноти останні три роки було відзначено продовженням воєнного конфлікту, що суттєво вплинуло на функціонування нашої держави. Періодичні повітряні тривоги, вибухи та перебої в енерго- й водопостачанні створили складні умови для життєдіяльності населення та реалізації освітнього процесу у закладах вищої освіти загалом і Одещини зокрема. Однак ці обставини також засвідчили згуртованість та стійкість нашої спільноти, демонструючи здатність до виживання й подальшого розвитку.

Незважаючи на виклики пандемії та війни, випробувань блекаутами й стресами, підготовка конкурентно-спроможних та високопрофесійних фахівців продовжується у більшості закладів вищої освіти України, у тому числі і в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (далі – Університет).

Діяльність Університету – це складна багатовекторна робота різноманітних підрозділів, структур, відповідальних осіб, науково-педагогічних

працівників та здобувачів. І лише завдяки злагодженій співпраці й комунікації, цей процес є стабільним та ефективним.

Згідно зі стратегічними й операційними цілями і завданнями загальної Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки [1], Університет спрямовує діяльність на досягнення мети вищої освіти, поступове вирішення проблем та протидію ризикам і викликам з урахуванням інтересів зацікавлених сторін. Університет чітко й послідовно дотримується стратегічних цілей вищої освіти в Україні серед яких: 1) ефективність управління в системі вищої освіти, що є соціально відповідальною; 2) довіра громадян, держави та бізнесу до освітньої, наукової, інноваційної діяльності закладів вищої освіти; 3) забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності, конкурентоспроможної вищої освіти, яка є доступною для різних верств населення; 4) інтернаціоналізація вищої освіти України; 5) привабливість закладів вищої освіти для навчання та академічної кар'єри.

Ціль 5 в Університеті реалізується зокрема через організацію днів відкритих дверей в онлайн форматі під час зум-конференцій та очному форматі в корпусі на Французькому бульварі 24/26 та у Ботанічному саду. Це дозволяє не лише продемонструвати потенційним абітурієнтам та їхнім батькам можливості Університету, а й сприяти більш глибокому розумінню атмосфери освітянської спільноти у неформальній взаємодії та спілкуванні.

Задля забезпечення 2-ої, 3-ої й 5-ої цілей Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (далі – Стратегії) організація освітнього процесу в Університеті здійснюється відповідно до чинного законодавства, з постійною розробкою та удосконаленням внутрішніх нормативних документів. Графік освітнього процесу на поточний навчальний рік встановлюється з урахуванням вимог та рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Державної служби з надзвичайних ситуацій, що спрямовані на забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. Університет прагне відновити організацію освітнього процесу, що існувала до пандемії, але, зважаючи на обставини, було впроваджено низку адаптивних заходів. Для зменшення навантаження на навчальні приміщення організовано роботу у дві зміни; для здобувачів, які перебувають за межами України або в інших регіонах країни, забезпечено можливість навчатися за змішаною формою. Інформування здобувачів здійснюється через офіційні канали комунікації, усі учасники освітнього процесу набули досвіду використання сучасних засобів відео- та аудіокомунікації й дистанційних платформ. Реалізація таких заходів вимагає значних зусиль, терпіння та ресурсних витрат. В умовах воєнного стану Університет продовжує працювати з усіма здобувачами освіти, включаючи тих, хто перебуває за кордоном чи в більш безпечних регіонах України. Адміністрація, науково-

педагогічні працівники та студентське самоврядування підтримують постійний зв'язок зі здобувачами через різноманітні канали комунікації, такі як месенджери, електронну пошту, а також платформи Google, Moodle, Microsoft Teams тощо.

Наразі Університет функціонує в штатному режимі, дотримуючись необхідних заходів безпеки та забезпечуючи доступ до освіти для всіх охочих через застосування технологій дистанційного навчання. Застосування диференційованого й індивідуального підходів до навчання в Університеті дозволило забезпечити належний рівень теоретичної та практичної підготовки за 127 освітніми програмами.

Успішні акредитації освітніх програм в Університеті є підтвердженням якості вищої освіти, запорукою довіри як з боку держави, так і з боку здобувачів та роботодавців. Завдяки скоординованій роботі Науково-методичної ради університету, Центру забезпечення якості освіти, навчального відділу, керівництва та колективів факультетів, гарантів, адміністративних і допоміжних структур ці процедури стали системними, послідовними та злагодженими. У період війни акредитовано понад 70 освітніх програм різних рівнів вищої освіти.

Відповідно до Постанов Кабінету Міністрів та Міністерства освіти і науки України, Університет надає підтримку дітям загиблих військовослужбовців, учасникам бойових дій, ветеранам, особам з інвалідністю внаслідок війни та внутрішньо переміщеним особам. На сьогодні Університет ініціює створення центру розвитку ветеранів з метою забезпечення таким особам можливості здобуття другої вищої освіти, підвищення кваліфікації та надання інших освітніх послуг.

Для підтримки психологічного й ментального здоров'я здобувачів Університет організовує різноманітні заходи за потужної підтримки профспілкової організації студентів та аспірантів і студентського самоврядування. Серед них: МЕCHNYKOV START FEST, кіноперегляди, оздоровчі й розважальні подорожі (до гірсько-лижного курорту Мігово, устричної ферми «Ойстервіль», Софіївського парку м. Умань тощо), конкурси (Міс-ОНУ, Halloween party), експедиції та квестові виклики (наприклад, «ОНУ: експедиція-квестовий виклик»), а також освітні й соціальні проекти, такі як «МЕCHNYKOV STUDENT CARD», «ONU_ludi», «UniMerch» тощо [2]. Університет проводить Осінню спартакіаду й інші цікаві заходи, зокрема надання соціального захисту пільговим категоріям студентів, надання матеріальної допомоги та інші форми підтримки.

Для реалізації цілі 4 Стратегії Університет ефективно розвиває міжнародне співробітництво на регіональному й глобальному рівнях. Університет одним із перших в Україні став членом Європейської університетської асоціації,

Всесвітньої асоціації університетів, а також доєднався до Великої хартії університетів. Окрім того, Університет є одним із засновників Євразійської асоціації університетів, а також членом Чорноморської мережі університетів, Дунайської конференції ректорів, Університетської агенції франкофонії, Європейської університетської фундації та інших міжнародних організацій. Високі показники у провідних світових та регіональних рейтингах у сфері вищої освіти доводять прагнення науково-педагогічних працівників та здобувачів усіх рівнів вищої освіти вивести наш Alma Mater у ланку найкращих та найпотужніших закладів вищої освіти. Численні міжнародні проєкти й програми, до яких долучені учасники освітнього процесу, засвідчують довіру до наукової та освітньої діяльності, яка реалізується в Університеті. Саме інтернаціоналізація стала потужним здобутком для розвитку вищої освіти, навіть в умовах війни, завдяки підтримці й сприянню колег з Європейських закладів вищої освіти та світу.

Система освіти України завжди демонструвала конкурентоспроможність, незалежно від зовнішніх чинників. Дипломи, що отримують випускники вітчизняних закладів вищої освіти, зокрема Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, традиційно визнаються міжнародною спільнотою, а випускники відзначаються високим рівнем професійної підготовки.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти першочерговим завданням є збереження кадрового й наукового потенціалу та максимальна мотивація молоді до навчання в Україні. Важливим аспектом є заохочення випускників до працевлаштування в Університеті, незважаючи на труднощі. Як під час воєнного стану, так і у повоєнний період необхідно забезпечити умови для збереження й розвитку наукових шкіл, молодих науковців, ресурсної бази та бібліотечних фондів, що є унікальною цінністю Університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р.
2. Звіт ректора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова за період грудень 2023 р. – грудень 2024 р. Одеса, ОНУ 2024. 108 с. <https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/rector/zvit-rectora2023-24-Truba-VI-text.pdf>